

*Катерина Волощук,
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський*

*Юлія Волощук,
д-р екон. наук, доцент, директор навчально-наукового
інституту заочної і дистанційної освіти,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський*

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В більшості випадків як у дослідженнях вітчизняних, так і іноземних науковців термін «інноваційний розвиток» використовується, коли йдеться про відповідний тип розвитку на макрорівні і проводяться дослідження щодо механізму реалізації науково-технічного прогресу в процесі економічного розвитку країни, регіону, формування «економіки знань», пошуку нових джерел економічного зростання, побудови державної інноваційної моделі розвитку тощо.

Під інноваційним типом розвитку розуміють «...спосіб економічного зростання, заснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення всіх аспектів діяльності господарської системи, на періодичному перегрупуванні сил, обумовленому логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання певних ресурсних факторів у створенні інноваційних товарів і формуванні конкурентних переваг» [1, с. 58-59]

Термін «інноваційний розвиток» використовується і на рівні підприємств. Ряд науковців пов'язують інноваційний розвиток із розгортанням інноваційного процесу; деякі наголошують на тісному взаємозв'язку між інноваційним розвитком та потенціалом підприємства (передусім інноваційним); інші визначають це поняття і фактично акцентують увагу лише на джерелі цього розвитку – інноваціях [5]; основою інноваційного розвитку

підприємства є інновації або управління ними; ототожнюють цей розвиток із сукупністю відносин, що виникають у ході цілеспрямованого підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності, чи наполягають на тому, що він спрямований на підвищення вартості бізнесу, тобто на створення привабливості з точки зору дохідності інвестиційного ризику; ототожнюють розвиток та діяльність; існує позиція, що інноваційний розвиток підприємства веде до якісних змін [2].

Комп'ютеризація, роботизація бізнес-процесів на основі широкого впровадження взаємопов'язаних і взаємозалежних машин, апаратів, приладів, обладнання на всіх ділянках виробництва, операціях і видах робіт сприяють інтенсифікації виробництва, зростанню продуктивності праці, скороченню частки ручної праці у виробництві, полегшенню і поліпшенню умов праці, зниженню трудомісткості продукції.

Використання новітніх технологій через удосконалення виробничих процесів на основі використання нано-, біо-, когнітивних та інформаційних технологій з метою інтенсифікації, отримання нових видів продукції і підвищення їх якості знижують витрати виробництва і підвищують ефективність діяльності підприємства на ринку.

Цифровізація виробництва та забезпечення всіх підрозділів організації високоефективними засобами електроніки – від персональних комп'ютерів до супутникової системи зв'язку та інформації на базі ІКТ, мікропроцесорів створюють технологічні комплекси, машини і обладнання, вимірювальні, регулюючі та інформаційні системи, ведуть проектно-конструкторські роботи і наукові дослідження, здійснюють інформаційне обслуговування, навчання, що підвищує продуктивність праці, скорочує час отримання інформації, збільшує швидкість виробничого процесу.

Використання нових видів техніки, сортів рослин, порід тварин та їх застосування змінює характерні властивості сільськогосподарської продукції, що виробляється, але не призводять до появи нових видів продукції. Проте є

необхідними для нарощування обсягів виробництва та підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції [3].

Створення і впровадження нових матеріалів, використання нових видів сировини, що володіють якісно новими ефективними властивостями (жароміцність, надпровідність, корозійна і радіаційна стійкість), дозволяє підвищувати конкурентоспроможність виробленої продукції. Це, в свою чергу, позитивно відображається на прибутковості підприємства. Освоєння нових технологій вирішує багато виробничих та соціально-економічних проблем. У виробничому процесі принципово нові технології дозволяють збільшити обсяг продукції, що випускається, не використовуючи додаткові фактори виробництва.

Розвиток підприємств потребує спрямованих дій та заходів втілення відповідних змін протягом довготривалого часу. Тут можна зазначити і важливість інвестиційної привабливості, яка виступає передумовою ефективного розвитку агропромислових підприємств, сприяє зростанню обсягів виробництва, збільшенню ресурсного потенціалу, результативності і зміцненню продовольчої безпеки [4].

Інновації створюються абсолютною більшістю підприємств і організацій світу. Однак незначну їх кількість можна назвати інноваційними. Головна відмінність інноваційних підприємств полягає в орієнтації на зміни, які стають нормою для їх діяльності. Інноваційне підприємство у своїй стратегії заздалегідь орієнтується на необхідність постійної роботи над новими товарами і послугами, тобто одночасно з виробництвом продукції відбувається планомірна підготовка майбутніх новинок [6, с. 32]

Особливості інноваційних підприємств полягають у їх власному розумінні суті інновацій та управління процесами створення нововведень. Власні підходи організацій концентруються в їхній унікальній практиці інноваційного менеджменту. Істотна відмінність таких підприємств полягає в тому, що створення в них інновацій є різновидом бізнесу, тоді як у більшості – це функція, частина загальної діяльності підприємства.

Оцінюючи досвід інноваційних компаній можна окреслити основні принципи ефективної їх діяльності:

- всебічна системна діяльність всіх ланок підприємства;
- відповідальність всіх працівників за організацію та ефективність такої діяльності;
- постійний пошук нових ідей, можливостей, шляхів подальшого розвитку та базис для подальшої пошукової діяльності;
- ефект не тільки у виробника, а в першу чергу для споживача, повинні бути враховані їх вимоги і бачення удосконалення;
- мотиваційна діяльність керівництва направлена на працівників, стимулювання їх з метою поглиблення інноваційної діяльності, залучення їх в інноваційний процес;
- самоорганізації, саморегуляції, динамічності, адаптивності та саморозвитку.

Отже, для ефективного економічного зростання необхідним є високий рівень ефективності дієвої системи інноваційних процесів в країні та механізму впровадження інновацій, розвинена інноваційна кооперація держави та бізнесу заснована на ринкових механізмах, відкритість до інтеграційних процесів, зростання мобільності факторів виробництва, глобальний обмін знаннями за рахунок чого стає можливим використовувати ресурси світової економіки в цілому, зменшувати витрати на випуск високотехнологічної продукції та підвищувати конкурентоспроможність [7].

Розвиток підприємств може бути забезпеченим за допомогою інновацій різного виду. Цілями можуть бути підвищення ефективності виробництва, розширення частки ринку, збільшення прибутку і т.п., однак основною метою є забезпечення умов тривалого виживання і стійкого розвитку підприємства на ринку в умовах неіндустріальної модернізації. Інноваційний розвиток підприємств дозволяє організаціям вийти за рамки виробничої стадії відтворювального циклу, надає їм можливість активно брати участь у формуванні інноваційної стратегії, концентрувати зусилля і засоби на

відновленні, розробці й освоєнні нової техніки, найбільш повному задоволенні запитів споживачів.

Отже, для ефективного використання інновацій у виробництві необхідне вироблення дієвої інноваційної політики підприємства. Її розробка передбачає визначення цілей і стратегій розвитку підприємства на найближчу перспективу і на майбутнє, виходячи з оцінки потенційних можливостей і забезпеченості ресурсами на основі стратегічних пріоритетів.

Список використаних джерел:

1. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 448 с
2. Антонюк Л.А., Поручник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації. Київ : КНЕУ, 2003. 394 с.
3. Волощук Ю.О. Модернізація агропромислових підприємств в контексті неоіндустріалізації : монографія. Житомир : Видавництво ЖНЕУ, 2019. 364 с.
4. Волощук К.Б., Волощук В.Р., Кацан А.М. Інвестиційна привабливість та можливості розвитку агропромислових підприємств. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2020. № 1-2 (82). С. 145-150.
5. Іванишин В.В., Стельмащук А.М. Інституційно-інноваційний розвиток сільських територій та громад як стратегічний пріоритет економічної безпеки держави і конвергенції її до стандартів ЄС. *Інноваційна економіка*. 2019. №5-6. С. 5-14. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/62>
6. Інноваційний розвиток підприємства : навчальний посібник / за ред. П. П. Микитюка. Тернопіль : ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
7. Voloshchuk K., Voloshchuk Y., Voloshchuk V. Innovative development of Ukraine. *Economic Sciences for Agribusiness and Rural Economy* : proceedings of the 2018 International Scientific Conference, Warsaw, 7-8 June 2018. Warsaw : Warsaw University of Life Sciences, 2018. No 1. P. 62-68.